

כל החברים במושב שוויים, אבל אחדים שוויים יותר - ובעיקר החבר משה סרדינס

מכתבים אנונימיים, שנשלחו לכמה עירי תונים, סיפרו: שערוייה גדולה מתב- שלה במושב גבע-כרמל. במכתבים נרמז, כי אם יבוא חוקר מנוסה וזהיר, ויפנה לאדם מסויים, יוכל לגלות פרשה מדהימה, הנוגעת לעיסקותיו של ח"כ משה סרדינס, שהוא גם חבר אותו מושב.

עיתונאי, שנסע לכפר לפי ההנחיות המפר- רטות שנכללו באחד המכתבים הללו, הצליח למצוא את האיש שהוזכר. המושבניק החזיר, בשמעו מי אורחו. הוא משך את העיתונאי לסככה ברוחקה. "אני לא מוכן לדבר", לחש לבסוף. "זה מסוכן. אם ידעו שדיברתי — זה יהיה הסוף שלי". ממי פחד? "מסרדינס! הוא יכול לעשות כל דבר כאן. הוא יכול לגמור אותי ועשרה כמוני!"

★ ★ ★ אחוזה של החמולה

א כל הסוד הגדול יצא בכל זאת לאור העולם. הסתבר כי משה סרדינס, 51 שושה בכסף, למרות שהמושב שלו הוא אחד העניים בסביבה. הוא פיתח את משקו ומשקי החמולה שלו — גיטו, בוגיטו, הוא עצמו ושני בניו — לאחוזה פורחת. תוך כדי כך ניצל את כספי המושב כטוב בעיניו. פריחה ושיגשוג יכולים לעורר קינאה — אבל פחד? מדוע יפחדו מפניו? מדוע ירעדו חברי-המושב למראה עיתונאי?

כי משה סרדינס, שעלה ב-1948 מתורכיה — ארץ שממנה עלו מרבית חברי גבע-כרמל — אינו סתם איכר מצליח. הוא בוס חשוב בתנועת המושבים, בורג גדול במנגנון ה- חולש על חייהם של רבבות חברי מושבים. ואם על חברי-מושבים רחוקים הוא חולש — מי יכול לעמוד בדרכו בתוך מושבו שלו? שש שנים אחרי עלותו ארצה, כבר היה יושב-ראש המושב. הוא החזיק בתפקיד זה גם כאשר נהיה חבר מזכירות תנועת המושב בים, ואפילו אחרי שנבחר לכנסת ב-1959. נוסף לו תפקיד מפרך עוד יותר, כאשר הת מנה מנהל אירגון הקניות של מושבי הצפון. לפני שנתיים עשה מחווה, הודיע לחברי ה- ועד של כפרו, כי אין לו יותר כוח להחזיק בכל התפקידים האלה; הוא ביקש לשחררו מן התפקיד של יו"ר הוועד. הם לא רצו לשמוע זאת, סיפר השבוע לכתב העולם הזה. הם אמרו שבאופן אוטומטי יצביעו פה אחד באסיפה שאשר יו"ר כבוד.

★ ★ ★ החוב הקפוא קפץ

א יכר הרוצה להצליח, זקוק לשני דבר-ים: יוזמה וכסף. משניים אלה קשה יותר למצוא את הכסף. כי אמנם מעמידים מיסודות ההתיישבות והממשלה אשראי זול לרשות המושבים, אבל אשראי זה מוגבל ו- אינו יכול להספיק לכל תוכניות-הפיתוח של חברי המושבים.

משה סרדינס, שישב קרוב מאוד לקרנות אלה, הנה מהן יותר מיתר חברי המושב. אם חבר ממוצע של הכפר זכה באשראי ציבורי בסך 14 אלף ל"י, לקח סרדינס לעצ- מו אשראי ציבורי בכך 70 אלף לירות. אם ועדה פנימית של הכפר החליטה, שיש להקפיא את החובות שניתנו לחברים, ולא להוסיף עליהם יותר מחמת מצבו הכספי ה- קשה של המושב — היה החוב של החבר סרדינס היחיד שקפץ למרות האיסור. יתור דיוק: בעת שהוחלט על ההקפאה, עמד ה- חוב על כ-11 אלף לירות, ואחרי שהוחלט להקפיאו קפץ 31 אלף ל"י.

כאשר נבחר הו"ר לכנסת, עשה הכפר מחוה כלפיו: היקצה לו הלוואה ללא-ריבית בסך 6,700 ל"י, כדי שירחיב בה את ביתו, לקבלת אורחים חשובים. הוא קנה משק נז- סף בשביל בנו, במחיר 36 אלף לירות; הש- קיע בחברה לגידול בקר. בשביל כל זה היה זקוק לאשראי.

הוא עצמו התגאה השבוע: "המושב לא מצליח, אבל המשק שלי מצליח. המשק שלי מייצר 20% מייצור הכפר! רבע מיליון ל- רות לשנה!"

במדינה

(המשך מעמוד 15)

דין לפי מיקצועו ופילוסוף לפי השכלתו. עוד בגיל צעיר, כשסיים אחד ממחזוריה הראשונים של גימנסיה הצליח, נתפס ל- רעיונות קומוניסטיים. אך גם במפלגה לא אהבו אותו. כי כשם שהיה אנטי-ציוני מיקצועי, היה אנטי-סאטאליניסט מיקצועי לא-פחות.

בשנות השלושים, כאשר החל סטאלין עורף את ראשי חבריו, נטש שטיין את ה- מיפלגה, גונה כטרסקיסט. הוא לא נעלב, החל בכוחות עצמו להוציא עיתון, קרא לו האור. אולם כאן גילה את רוחב ליבו, הסי- כים לתת לעסקנים הקומוניסטים, שמילב- תם ירדה למחתרת, אפשרות לבטא את דעותיהם מעל דפי עיתונו.

כל אותה עת הגן בבית-המשפט על פלא- חים חמושים ועל פועלים מנוצלים — לפעמים תמורת שכר זעום, על פי רוב חינם. הסביר שטיין: "מי שמבקש אז עזרתי, הוא ממילא במצב ביש".

על ספסל בגן-ציבורי. הקמת המדינה לא היה בה כדי להרגיע את שטיין. עוד בתשי"ח, ערב פרוץ הקרבות, נחשד ב-הסתת ערבים, אך שוחרר מבלי שיווה במיסדר זיהוי. "החליפה הדהוייה שלי הצילה אותי", הסביר למקורביו כעבור זמן. "אף אחד לא תיאר לעצמו, שכך מתלבש עורך-דין."

זמן קצר לאחר מלחמת תשי"ח נסע לניו- יורק. הוא הגיש תזכיר למשלחות בא"י, תבע את החזרת הפליטים הערביים לבתי- הם. "לא היה לי כסף למלון", סיפר לתומ- כיו המעטים, "לכן ישנתי על ספסל בגן- ציבורי בניו-יורק."

כל אותן שנים נהג לערוך ולהפיץ את עיתונו, עתה העיתון הדמוקרטי, כשהוא עושה כמו ידיו את מרבית עבודות הדפוס, בעזרת מכונה ישנה שהוצבה במישרדו- ירתו בתלאיבי.

בבחירות לכנסת הרביעית הגיש את מו-

פרקליט שטיין נגד סטאלין והציונות

עמדותיו, כנציג "הכוח השלישי", זכה רק ב-700 קולות, טען כי במרבית הקלפיות הושמדו פתקי בוחריו. אך הוא לא נתפס לייאוש, הוא המשיך להופיע בבתי-משפט, הגן על כל ערבי שנפגע מן המימשל ה- צבאי. לאחר מלחמת ששת-הימים אף החל להגן על חשודים בסירור וטיפול בעצורים ארמינסטטיביים. "בזמן האגגלים ישבתי כמה פעמים בכלא", אמר, "ואני מכיר את העניין הזה מנסיוני האיש".

מכתב ליריד. השבוע, יום לפני מותו, עוד נראה רכון על שולחנו, כשהוא עוסק בעבודותיו הרגילות: כתיבת מאמר לעיתון שמאלי בארצות-הבריה, הכנת ההגנה על צעירי סירה, החשודים בהשתייכות אל- פתח; ניסוח כרוזינגו נגד התליות בעיראק ונגד מה שקרא "הדיכוי הישראלי בשטחים הכבושים", והשלמת מכתב לירידו הוותיק, הפילוסוף ברטרנד ראסל.

כעבור כמה שעות הרגיש ברע. הוא טילפן לרופא, התיישב על כסאו — ונפטר לפני שהרופא הגיע.

• את תומכיו אירגן במה שקרא "הכוח השלישי" — שדגל באיחוד עמי אסיה ו- אפריקה, כדי שיהיה כוח שלישי מול ונגד ארצות-הברית וברית-המועצות.

סלון הפיאות ליידי 101

דיזנגוף 101 ת"א (בחזית)

מבחר עשיר של למעלה מ-600 פיאות נוקריות וחלקי פיאות משיער טבעי, אירופאי ואיטלקי.

מחלקה לסידור וסירוק פיאות בהדרכת צוות מעולה מחו"ל, ובהנהלת מומחית הפיאות

סטלה

מחלקה נפרדת להשאלת פיאות

תסרוקות לפי קו אירופה 1969

פרסום חניק

קורס לסלוויזיה

כתבי טלוויזיה • בימוי • הפקה • תסריטאות • איפור • צילום • הגשה טלוויזיונית

על צוות ההוראה נמנים אנשי טלוויזיה, בוגרי אוניברסיטאות בחו"ל העוסקים כיום בטלוויזיה.

מתקבלים מועמדים בעלי השכלה תיכונית שיעברו ועדת קבלה של ביה"ס.

במסגרת הקורס יתורגלו התלמידים בעבודה מעשית במעגל טלוויזיה סגור.

הלמודים יתקיימו בת"א במשך 6 חודשים בשעות הערב.

ההרשימה החל מיום א' 9.2.1969 בבית העתונאים — בית סוקולוב, רח' קפלן 4, ת"א, בשעות 19-16.

אם הנך פחות מגיל 25

וברצונך להכיר בניס/ות בגילך, בעזרת דואר ישראל,

פנה/י עוד היום

לת.ד. 33116, תלאיבי, לקבלת תדריך ללא התחייבות.

"השמנים והרזים"

בתקליט פסטיבל הקצב תקליט ארז-נגן של הד-ארצי

פוליטכניקום

בגרות ומוקדמות

השבוע נפתחו קורסים חדשים שלב א', 6 חודשים כולל מבנה המכשיר, תיקונים, אנטנות, הרכבה וכיוון. בעוד שבועיים יפתח קורס שלב ב' למתקדמים.

פוליטכניקום	תלאיבי	חיפה	רמת-גן
פרסים והרשמה: 9-4, 8-5	כרונר 17 מפ' אלנבי 55	שמריהו לוי 30	ביאליק 42